

Stanisław Przyjemski

Europejska Akademia Prawa

Palestra 38/12(444), 112-116

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRAWO za granicą

Stanisław Przyjemski

Europejska Akademia Prawa

Układ z Maastricht przyspieszył jednoczenie Europy. Powstała w miejsce Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej Unia Europejska, jako bardziej rozbudowana, ale jednocześnie ściślejsza struktura integracyjna w odniesieniu do jej państw członkowskich, wywołała potrzebę dopasowywania do siebie rozwiązań prawnych poszczególnych państw, zwłaszcza w niektórych dziedzinach ich działalności. Można tu już mówić o swoistej konwergencji tych dziedzin prawa, na płaszczyźnie których najczęściej występuje wzajemny styk interesów krajów członkowskich, zarówno jako organizacji państwowych, jak też obywateli poszczególnych członków Unii, z instytucjami państwowymi lub nawet organizacjami społecznymi tych drugich państw. Rozwiązaniami koncyliacyjnymi zajmuje się prawo wspólnotowe. Nieco dziwny to neologizm, ale zyskujący sobie w polskiej publicystyce i doktrynie prawniczej coraz trwalsze miejsce¹.

Ta konieczność poszukiwania wspólnych, optymalnych rozwiązań prawnych legła u podstaw powołania placówki stu-

żebnej i jednocześnie naukowo-badawczej, która w tej dziedzinie zaspokoiłaby potrzeby Unii. Została ona wylansowana przez Parlament Europejski, a z momentem wejścia w życie układu z Maastricht inicjatywa jej powołania nabrała szczególnego znaczenia.

Materializacją tej inicjatywy stało się uroczyste otwarcie w Trewirze w dniu 8 listopada 1991 r. Europejskiej Akademii Prawa. Znana jako Europäische Rechtsakademie (w dalszym tekście ERA)² jest zdolną do działań prawnych fundacją Wielkiego Księstwa Luksemburg, Nadrenii-Palatynatu oraz miasta Trewir. Zapowiedziane jest przystąpienie do tej fundacji pozostałych krajów niemieckich, a także Republiki Federalnej Niemiec jako całości.

ERA stanowi wysokiej rangi placówkę naukowo-badawczą. Jej cel został określony w § 3 statutu fundacji, który stanowi podstawę jej działalności. W wymienionym paragrafie stwierdza się, że:

„Zadaniem Europejskiej Akademii Prawa w Trewirze jest pogłębianie, poprzez osoby i ośrodki zajmujące się

w państwach członkowskich i innych państwach europejskich ścisłą współpracą wspólnoty europejskiej, wiadomości z dziedziny prawa wspólnotowego, ułatwienie jego zastosowania i umożliwianie wzajemnej wielostronnej i obszernej wymiany doświadczeń”.

Zadania te Akademia realizuje organizując kursy, szkolenia, seminaria, fora dyskusyjne ekspertów oraz działalność wydawniczą w zakresie prawa wspólnotowego. Nie ma zatem charakteru kształcącej studentów uczelni typu akademickiego.

Organami Europejskiej Akademii Prawa są: Zarząd, Rada i Kuratorium.

Zarząd składa się z trzech osób, obecnie jego przewodniczącym jest Peter Cesar – minister sprawiedliwości Nadrenii-Palatynatu. Organ ten jest administracyjnym kierownictwem ERA.

W skład Rady wchodzi dziewięć osób. Znajdują się w niej m.in. przedstawiciele (po jednym) Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, Wspólnoty Europejskiej, Wielkiego Księstwa Luksemburga, rady miejskiej Trewiru, Nadrenii-Palatynatu i trzech członków tzw. dokooptowanych. Rada ustala ogólną linię działalności Akademii.

Kuratorium natomiast pełni funkcję doradczą dla Rady, zwłaszcza w zakresie ustalania programu bieżących zadań Akademii. Składa się z trzydziestu pięciu osób. Dziesięć z nich to reprezentanci Belgii, Danii, Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Włoch, Luksemburga, Portugalii i Hiszpanii. Dwanaście reprezentuje różne instytucje Unii, jak np. Parlament Europejski (niektóre jako komisje) czy Trybunał Sprawiedliwości. Trzydzieści zaś, to znane osobistości (przede wszystkim nauko-

wcy) z dziedziny prawa i gospodarki. Przykładowo wymieniając: z Instytutu Europejskiego w Madrycie, Centrum Europejskiego Uniwersytetu w Nancy, Europejskiego Związku Sędziów, Europejskiego Związku Izb Handlowych i Przemysłowych, Szwajcarskiego Instytutu Prawa Porównawczego w Lozannie itp.

ERA wychodzi naprzeciw tym prawnikom spośród takich grup zawodowych, jak sędziowie, adwokaci, notariusze, specjaliści prawa gospodarczego, finansistów, administratywiści i prokuratorzy, którzy w swej pracy zawodowej przede wszystkim stykają się z zagadnieniami współpracy obywateli i instytucji w ramach Unii, jak też Unii z innymi państwami.

Struktura programowa wyodrębnia cztery zasadnicze bloki:

- a) przedsięwzięcia podstawowe – upowszechnianie problemów prawa europejskiego i wspólnotowego wśród osób, które z tymi zagadnieniami miały dotąd niewiele do czynienia;
- b) seminaria – upowszechnianie tego prawa w postaci wybranych zagadnień z określonych dziedzin, przyjętych rozwiązań orzeczniczych, komparatystycznych między rozwiązaniami narodowymi – dla tych osób, które dysponują już podstawowymi wiadomościami w zakresie prawa wspólnotowego;
- c) narady ekspertów – rozwiązywanie specjalistycznych kwestii wspólnotowych, najczęściej prawnoporównawczych, podsumowania aktualnych stanów legislacyjnych rozwiązań narodowych (ze stosowaniem przy okazji wniosków *de lege ferenda*, dążąc do niwelowania rozbieżności między rozwiązaniami narodowymi a interesem wspólnoty);

d) europejskie fora polityczne – na nich poruszane są te kontrowersyjne narodowe rozwiązania polityczne, które utrudniają współpracę w poszczególnych płaszczyznach współpracy.

ERA przyciąga do współpracy naukowców lub ekspertów określonych dziedzin o międzynarodowym autorytecie, a zwłaszcza profesorów wyższych uczelni, współpracowników lub funkcjonariuszy poszczególnych instytucji Unii lub też znaczących praktyków gospodarczych czy administracyjnych.

Językami urzędowymi Akademii są równorzędnie traktowane: niemiecki, angielski i francuski. Imprezy typu: doroczne kongresy, narady ekspertów, seminaria – odbywają się w tych trzech językach równocześnie z tłumaczeniem symultanicznym. Przedsięwzięcia podstawowe z reguły w jednym z tych języków. Językiem konferencji nie odbywających się w Trewirze jest język kraju, w którym ta konferencja ma miejsce, lub angielski. W języku kraju organizującego konferencję przygotowuje się dla uczestników streszczenia lub węzłowe tezy referatów, jakie zostaną wygłoszone, zasadnicze przepisy prawne i projekty rozwiązań, jak również wykaz literatury.

Konferencje i narady organizowane są w zasadzie w Trewirze. Bywa, że w Bonn lub w Brukseli. Odbywały się jednak także w takich krajach Europy Środkowej, jak Węgry, Polska czy nowe niemieckie kraje związkowe powstałe z dawnej NRD. Na najbliższy czas przewidziane są spotkania w ramach ERA w Anglii, Szwecji i Słowacji.

Szczegółowe znaczenie przydawane jest współpracy z sądami najwyższymi państw Unii oraz Trybunałem Sprawiedliwości w Luksemburgu.

I w tym miejscu przenieśmy relację o Europejskiej Akademii Prawa na grunt jej współpracy z prawnikami polskimi.

Otóż uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 lipca 1992 r. „w sprawie realizacji Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi”³ spowodowała zintensyfikowanie prac wokół koniecznych zmian w polskim systemie prawnym („Sejm Rzeczypospolitej, uznając znaczenie Układu Europejskiego dla przyszłości kraju, wyraża nadzieję, że stowarzyszenie ze Wspólnotami Europejskimi będzie służyć przekształceniom i rozwojowi polskiej gospodarki oraz zapewni w przyszłości Rzeczypospolitej Polskiej właściwe miejsce w jednoczącej się Europie. Sejm stwierdzając, że pogłębienie dialogu politycznego i współpracy gospodarczej oraz kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a Wspólnotami Europejskimi wymaga działań wszystkich organów państwa dla właściwej ochrony interesów narodowych, postanawia: ...zobowiązać Rząd do przedstawienia do dnia 31 stycznia 1993 r. programu działań dostosowujących polski system prawny do wymagań wynikających z postanowień Układu Europejskiego...”).

Ponieważ art. 68 **Układu Europejskiego** kładzie nacisk na zbliżanie praw narodowych do wspólnotowego, określając to zbliżenie jako istotny warunek wstępny integracji ze Wspólnotą Europejską, szczególną rolę do spełnienia w dziedzinie harmonizacji w tych ramach prawa polskiego z pozostałymi ma – jako najbardziej autorytatywny interpretator prawa – Sąd Najwyższy.

Stąd pogłębiająca się współpraca pol-

skiego Sądu Najwyższego z Europejską Akademią Prawa. Zaowocowała ona już dwiema konferencjami, odbytymi pod auspicjami tej placówki, polskich sędziów SN z wybitnymi przedstawicielami prawa, współpracownikami teŝe Akademii. Jedna z tych konferencji odbyła się na terenie Polski, w dniach 4–6 marca 1993 r., w ośrodku szkoleniowym Ministerstwa Sprawiedliwości w Popowie n. Bugiem. Druga, w dniach 12–16 września 1994 r. w Niemczech, w ośrodku w Richterakademie Wustrau. W tej konferencji wzięli takŝe udział przedstawiciele takich instytucji polskich, jak Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Główna Komenda Policji. Były równieŝ dwie przedstawicielki sądownictwa litewskiego. Poinformowały one, ŝe sądownictwo w ich kraju odchodząc od systemu radzieckiego reformuje się, poszukując pewnych wzorców na polskim gruncie prawnym.

Na szczególne podkreślenie zasługuje udział w obradach grupy młodych polskich adwokatów, którzy jako stypendyści fundacji o nazwie Deutsche Stiftung für Internationaler Rechtlicher Zusammenarbeit zapoznają się dzięki niemieckiej palestrze z wspólnotowymi rozwiązaniami prawnymi.

Istotną pomocą, w rozumieniu reguł dochodzenia na płaszczyźnie prawnej i gospodarczej do standardów przyjmowanych we Wspólnocie, jest szeroka działalność publicystyczna inspirowana przez ERA, a takŝe własna działalność wydawnicza. Przykładowo można wskazać na dzieło prof. dr. Manfreda Deusesa – *Handbuch der EG-Wirtschaftsrecht* wydane przez znaną oficynę C.H. Beck-sche Verlagsbuchhandlung, München

1993, czy wydane sumptem Akademii: Kaya Hailbronnera – *Asyl – und Einwanderungsrecht im europäischen Vergleich*, Gerharda Danneckera – *Die Bekämpfung des Subventionsbetrug im EG Bereich* oraz Jana Hardena *Staatliche Beihilfen: Gemeinschaftsrecht und Gemeinschaftspolitik*.

Wprawdzie nie ukazały się jeszcze dzieła autorów polskich, które zalecane przez ERA mogłyby być traktowane jako istotny przyczynek do nawiązania problemów wspólnotowych, ale opracowania prezentowane przez sędziów polskich w formie referatów wygłoszonych na wspomnianych wyŝej konferencjach, spotkały się z żywym zainteresowaniem. I tu można wskazać na referat sędziego Bogusława Nizieńskiego: *Prawne aspekty ścigania zbrodni stalinowskich a instytucja przedawnienia*, w którym przyjęte w Polsce rozwiązania w zakresie ścigania tych zbrodni mogą stanowić pewien wzorzec dla innych krajów środkowo-wschodniej Europy, borykających się z tym samym problemem⁴.

Mimo stosunkowo krótkiego okresu działalności Europejskiej Akademii Prawa placówka ta ma już duże zasługi na polu zbliżenia państw naszego kontynentu. Dr Egon A. Klepsch – prezydent Parlamentu Europejskiego i jednocześnie jego przedstawiciel w radzie Akademii, otwierając na początku 1994 r. kolejny etap jej działalności podkreślił, ŝe w pełni zaspokaja ona pokładane w niej nadzieje. Wyraził przy tym przekonanie, ŝe wielu prawników krajów członkowskich, jak równieŝ w ogóle z europejskiego obszaru gospodarczego, wykorzysta szerokie propozycje Akademii dla dalszego rozwoju wspólnotowych rozwiązań prawnych⁵.

Przypisy:

- ¹ Niem.: *Gemeinschaftsrecht*; ang: *Community law*; franc.: *le droit communautaire*.
- ² Ang. Trier Academy of European Law; franc.: Academie de Droit Europeen de Treves.
- ³ Minitor Polski z dn. 25 lipca 1992, nr 23, poz. 165.
- ⁴ Publikacja tego opracowania: „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1994, nr 3, s. 30.
- ⁵ *ERA Programm* 1994, s. 4.